

El *dejuni*(ALDC, III, 557. El *dejuni*)

L'enunciat es refereix a la 'abstenció, total o parcial, de prendre aliments en compliment d'un precepte religiós', que a voltes es confon amb el concepte de 'abstinència' (loc. 19, 171 i 178; *dejuni amb abstinència* 162; *abstinència* 173; veg. mapa 374).

Aquí abordem bàsicament la variació de la vocal inicial del mot *dejuni* (s. XIII), que deriva del llatí JEJUNIUM, com a forma mig-sàvia, amb dissimilació de les dues primeres síl·labes *je-ju* en *de-ju*; var. *desdejuni* 57, amb el prefix privatiu *des-*. En cat. occ. es manté la [e] en unes àrees i en altres, com també en balear, aquesta [e] s'ha canviat en [i] per assimilació a la palatal veïna; a la loc. 128 s'ha donat el pas de [e] > [a], obertura que ocorre en altres mots amb [e] inicial (cf. *sencer* > val. *sancer*), però que és molt puntual perquè la palatal ha frenat el canvi; el mateix pas en [a] es troba en alg. (85), però aquí obeeix a una altra causa: el pas de tota neutra àtona a [a] a causa del contacte amb el sard (veg. PALDC, I, mapa 2). El cat. or. peninsular ha convertit de bona hora la [e] en la neutra [ə], com és normal en aquest dialecte. La variació polimòrfica, *dejuni/dijuni*, es dona en 8 localitats.

La distribució de la palatal, amb els resultats [ʒ], [dʒ], [dʒ] i [tʃ], es pot veure en el PALDC, I, mapa 13, equiparable a *dejunar*.

Des de la perspectiva lèxica, notem, dins la gran extensió del comú *dejuni*, les seves var. *fer quaresma* 2, per l'època que se sol fer el dejuni; *fer vigília* 4, 8 (*dia vigília* 87, *vigília* 7, 9, 11, 89, 92, 94), pres del llat. VĪĠĪLIA (des de VIGEO 'ser ben viu, ser vigorós, estar despert'), que de 'dia abans d'una festa' a través de 'dejuni d'abans d'una festa' va passar simplement a 'dejuni'; *fer magre* 18, a partir de *magre* 'prim' (< llat. MACRU) → 'sense feix; insuficient'; *fer col·lació* 164, der. de 'menjada lleugera'; *dijuni de les campanes* 95, 120 'dejuni del divendres sant' ("fins que les campanes toquen [celebrant la resurrecció de Crist] no poden menjar res"); *aiuno* 100 ("dia de aiuno") és castellà com *desajunar* 190 (< cast. *desayunar*).

Són mots normatius *dejuni* i *fer magre*; *col·lació* és admès com a 'àpat lleuger'.

